

Naročnina listu:

Čelo leta . . . K 50.—
Pol leta . . . 26.—
Četrť leta . . . 13.—

Zunaj Jugoslavije:
Čelo leta . . . 66.—

Posamezne številke
na tñtrih straneh 60 v.

Uredništvo i. upravništvo:
Maribor, Koroška ulica
št. 5. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Inserati ali oznanila
se računajo po K 1.30
od enoredne petivrstne
pri večkratnih oznanilih
— popust. —

„Straža“ izhaja v pon-
deljek, sredo in petek
Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more
govoriti vsak dan od
11. do 12. ure dopoldne.

104. številka.

Maribor, dne 20. septembra 1920.

Letnik XII.

Naša gospodarska orientacija.

Ogromna večina ljudstva na Spod. Štajerskem pripada kmetškemu stanu; mali in srednji kmet prevladujeta, velika posestva se nahajajo le v goratih okrajih, kjer tvorijo gozdovi večji del posestva. Gospodarska organizacija se mora ozirati na gospodarske razmere v posameznih pokrajinah, mora biti taka, da se je more ljudstvo z vspehom posluževati. Če vzamemo v poštev organizacije, kojih cilj je pospeševati varčevanje, nuditi v sili ugoden kredit ter izyrševati vse za ljudstvo potrebne denarne posle, pridejo za Spodnje-Štajersko edino rajfajzenovke in pa hranilnice, katere nazivlje ljudstvo kratkoma „šparkase“, v poštev.

Rajfajzenovke ali kmetške posojilnice obstoje v večini župnij na Sp. Štajerskem. Ljudstvo se oklepa istih, ker lahko brez zamude časa in stroškov nalaga svoj odvišen denar, ker nudijo ljudstvu cen kredit in ker ostane ves čisti dobiček doma, služi v gospodarsko povzdigo okoliša posojilnice. Statistika nam kaže, kako se je vsled delovanja rajfajzenovk povzdignilo varčevanje, kako so se pridobili za varčevanje oni sloji, ki imajo le majhne zneske na razpolago, kako so milijoni kron prišli v rajfajzenovke le vsled tega, ker nudijo ugodno priliko za varčevanje. Boj proti denarnemu oduštvu vodijo rajfajzenovke že čez 50 let, posrečilo se jim je streti denarno oduštvost, dosegle so, da je obrestna mera za kredit padala od leta do leta in da je preveliko izkoriščanje onih, ki potrebujejo kredit, prenehalo. Če pomislimo, da se še danes plačuje v Prekmurju in Medžimurju 10 do 12% obresti za posojila, če pomislimo, da zahtevajo banke od posojiljemalcev 10% (obresti, provizije in dr.), spoznamo velik pomen posojilnic rajfajzenovk, ki podeljujejo sedaj posojila proti 4—4½% obrestovanju. Obrestna mera za kredite denarnih zavodov v Prekmurju in Medžimurju ter obrestna mera bank, pri katerih obrestna mera za hranilne vloge ne presega obrestne mere za hranilne vloge pri rajfajzenovkah nič ali kvečjemu za ½%, nam kaže, kako visoka bi bila obrestna mera za posojila, ako bi ne bilo nobenih rajfajzenovk, kojih cilj ni zaslužiti, temveč — ljudstvu služiti. Ako rabim denar v obratne svrhe

kot osebni kredit proti poroštvo, se bom vselej posluževal rajfajzenovk, ki nudijo najugodnejše pogoje, in zlasti zahtevajo odplačilo v malih obrokih tekem štiri let.

Ako se pa rabi denar za investicije, za izplačilo dedičev, za povečanje posestva itd., za svrhe, za koje se rabi denar in sicer večje svote za daljšo dobo, se priporočajo hranilnice, katere obstoje v večini okrajev na Sp. Štajerskem. Dočim so rajfajzenovke zadruga, pri katerih jamčijo vsi člani s celim svojim premoženjem za obveznosti zadruga, so hranilnice obekoristni zavodi, ustanovljeni po določbah regulativa z dne 2. sept. 1844 od društev, občin ali okrajev. Društva, katera žele ustanoviti kako hranilnico, morajo vložiti, dokler nima hranilnica primerne rezervnega fonda, zadosten garancijski fond. Občine in okraji lahko ustanove hranilnice, ako prevzamejo s svojim premoženjem jamstvo za vloge hranilnic. Na Sp. Štajerskem je 12 hranilnic, za katere jamčijo mestne, oziroma trške občine in okraji. Hranilnice so velikega pomena radi tega, ker se edino pri njih more denar pupilarno varno naložiti. Radi tega se nalaga denar mladostnih, denar raznih ustanov, cerkva itd. edinole pri hranilnicah. Hranilnice dobe na ta način mnogo vlog in sicer stalnih vlog, ker se denar, za katerega se zahteva pupilarna varnost, ne more tako lahko dvigniti, oziroma je glede mladostnih oirok za dolgo vrsto let siguren za zavod. V časih pred vojno so hranilnice razpolagale z velikimi svotami odvišnega denarja, tudi v letih denarnih kriz so bile vloge v hranilnicah obilnejše, kakor v drugih denarnih zavodih, radi tega so hranilnice imele vedno nižjo obrestno mero za hranilne vloge, kakor posojilnice. Hranilnic pa so se po nekaterih okrajih ljudje glede nalaganja denarja dosti bolj posluževali, kakor posojilnic iz stare navade; hranilnice so dosti starejše kot posojilnice, mestna hranilnica v Mariboru se je ustanovila leta 1858, prva slovenska posojilnica v Ljutomeru pa šele leta 1872. Ker so hranilnice običajno nižje obrestovale hranilne vloge kot posojilnice, so podeljevale posojila pod ugodnejšimi pogoji, kakor posojilnice. Za podelitev poso-

il so pripravne hranilnice osobito radi tega, ker mora po določbah njihovih pravil dolžnik vsakokrat, ko plača obresti, tudi plačati gotov odstotek glavnice in se posojilo na ta način amortizira. Hranilnice dajejo posojila le na vknjižbo in sicer na prvo mesto, da si zasigurajo za vsak slučaj denar, katerega posodijo. Občine, okraji itd., kateri po dosedaj veljavnih zakonih ne morejo dobiti posojil pri posojilnicah, ker ne smejo prevzeti članstva, so navezani v slučaju, da potrebujejo denar, na hranilnice. Posojila, dana občini, okrajem itd., so popolnoma varna, ker morajo davkoplačevalci v obliki doklad plačevati obresti in amortizirati glavnico. Najstarejša in največja hranilnica na Sp. Štajerskem, ki deluje že nad 60 let, je Mestna hranilnica v Mariboru. Ta hranilnica je nedavno prišla popolnoma v slovenske roke in je takoj svoje poslovanje časovnim razmeram primerno razširila. Da se morejo hranilnice posluževati tudi take stranke, katere rabijo denar za kratek čas, oziroma nimajo nepremičnega premoženja, se je ustanovila v okvirju hranilnice kreditno društvo, katero podeljuje osebni kredit proti poroštvo. Bistvo hranilnice in skrb za denar, kateri uživa pupilarno varnost, velevala, da se pri podeljevanju osebnega kredita prav previdno postopa in zahteva pri teh posojilih zadostno poroštvo. Hranilnica je razen tega še ustanovila hipotečni zavod, katerega dosedaj nima nobena druga hranilnica v Sloveniji. Hipotečni zavod kot poseben zavod, ki je stal pod nadzorstvom deželnega odbora, je ustanovil deželni zbor v Gorici v letu 1902. Namen hipotečnega zavoda je dajati hipotečna posojila na nepremakljiva posestva, hipotečno zavarovanje terjatve odkupiti in izdajati zastavna pisma. Zastavna pisma, za katere jamčijo vsa posojila, katera so dana na vknjižbo in poleg tega še vso premoženje hranilnice, nudijo najbolj ugodno priliko za dobro obrestovanje denarja. Ker se plačujejo od zastavnih pisem 4% obresti in sicer polletno, se priporoča vsakomur, kdor hoče varno naložiti denar in še povrh doseči stalno dobro obrestovanje svojega denarja, da nakupi zastavne liste hipotečnega zavoda. V slučaju, da kdo rabi denar, lahko zastavne liste proda ali pa iste zastavi pri hranilnici, oziroma pri kakem drugem denarnem zavodu. Vsi zastavni listi se morajo

LISTER.

Knjižnica

Spomini orlovske mladosti.

(Dalje.)

„Tako je prav. Saj sem ti že rekel: Ti si mož! In ravno zato, glej, ker si mož, stopi kar tukajle notri k franciskanom in opravi! Boš videl, kako boš vesel in dobre volje. Če še boš bolj obotavljaj, teže ti bo. Pa spovedniku povej, da si pokoro že opravil, ko si brez potrebe trapil svoje zajčje srce po ljubljanskih ulicah. Bolj usmiljen bo s teboj.“

„Tebi je lahko. Iz vsega briješ norce.“

„Ne, ne! Prav resno govorim. Le hitro stopi va! Ko boš ti na žrjavci, bom jaz molil en očenaš za dober uspeh orlovskega misijona . . .“

„O! Samo en očenaš? Fant, tako hitro jaz ne opravi. Rajši imam, če ne šteješ časa, kako dolgo se bova s spovednikom kregala.“

„Ne boj se! Za velikim oltarjem te počakam.“

Več nisva govorila, ker sva bila že mimo sv. Antona —

Dolgeas mi je že bilo za oltarjem, ko je prišel. Z žedno ruto si je otiral s čela potne srage. Toda bil je izredno dobre volje. Po kratki molitvi sva se poslovila.

Pa tudi drugi dan se mi je zdel med vsemi najbolj vesel

XXI

Po leti smo spet izletovali. Spoznavali smo nove kraje in nove Orle. Povsod je bilo opaziti, da orlovska misel napreduje in poganja močne korenine med ljudstvom.

Spominjam se izletov na Vrhniko, v St. Vid nad Ljubljano, D. M. v Polju, Horjul; Smarje pri Grosupljem.

Smarski odsek je bil mlad in mašten. Na Dolenskem je bilo sploh orlovstvo po večem še nova pri kazen. Tudi tujih Orlov je prišlo tistikrat zelo malo v Smarje.

Slučajno je pa bilo iz šmarske okolice več dijakov med Orli. Ti so med tovariši razvili živahno agitacijo za izlet v Smarje. Mnogo se nas je odzvalo in bilo je prav. Javno telovadbo smo krepko podprli, da smo imeli skoro večino med telovadci. Mislim, da je tudi poveljeval naš voditelj.

Po telovadbi je prišel med naš gospod župnik s Police. Kregali smo ga, zakaj na Polici še nimajo Orla. Pravil nam je, da bo kmalu. Dvorana bo v kratkem pod streho, fantov ne bo manjkalo.

Med nami je iskal vadiitelja, ki bi prihajal ob nedeljah popoldne vadit na Polico. Po daljšem barantanju smo se pogodili. Zadelo je — mene!

Z gorečnostjo sem se lotil nove naloge, dasi je nisem dolgo vršil. Ne vem več, zakaj sem kmalu popustil.

Imeli so nad trideset telovadcev, po večem okoli sedemnajst let. Mnogo dobre volje je bilo med tisto miadlno in dalo se je upati, da bodo narastli v par letih v lepo orlovske četo. Dvorana je bila novo zidana, orodje iz rok domačih umetnikov. Vendar lahko rabljivo. Cudim se, da pozneje o tem tako lepo zasnovanem odseku ni bilo kaj prida slišati.

Za svoj trud sem dobival tri srebrne krome in pošteno porejlo izvrstnega golaža. Polovico — denarja namreč — sem porabil za vlak, vendar se mi je zdela nagrada prav zadovoljiva.

Nekoč v decembru sem na Grosupljem zamudil večerni vlak. Ravno pred nosom mi jo je odpihal. Pravzaprav bi bil še lahko skočil gori, pa me je neusmiljen sprevodnik potegnili nazaj.

Zamuditi vlak je huda reč!

Kakorkoli sem urejeval svoje račune, ni mi kazalo drugega, nego mahitati jo peš za nagajivim vlakom in hudobnim sprevodnikom. V treh urah sem upal biti doma.

Noč je bila hudo črna, nebo oblačno čez in čez. Neznano mi je bilo, po kakšnih krajih me misli voditi dolensjska cesta. Le to sem sklepal, da svojega cilja po njej ne morem zgrešiti.

Hodil sem in hodil — zdaj skozi vasi, zdaj po tihih samotah, zdaj pod gozdom, iz katerega so voljo

odmevali udarci mojih urnih korakov. Žive duše nisem srečal.

Kar zaslišim pred seboj korake. Dolgo so mi udarjali na uho, bliže in bliže. Vendar sem uganil, da mi ne gredo naproti.

Končno dojdem človeka. Hodil je po svoji strani ceste, jaz po svoji.

„Dober večer!“

„Bog daj!“ —

Nobene besede več! Kmalu je bil človek za menoj, saj sem šel kakor veter.

Pa ni dolgo zaostajal. Začutil sem, da je pospešil korak in me jel dohajati.

Cudil sem se. Čemu naenkrat pohiteva? Se bolj sem nagnal svoje noge, da sem že na pol tekel. Kljub temu so bili koraki za menoj bliže in bliže.

Ugibal sem, kje približno utegnem biti. Toda kamor sem se ozrl, sem videl le črno noč. Pred menoj, za menoj siva cesta, na desni gozd, na levi polje. Več nisem mogel uganiti.

Samotna okolica, pozna noč, votli udarci hitrih korakov za menoj — vse to me je navdalo z mrzlo grozo. Spomnil sem se raznih razbojniških zgodb in vroče mi je postalo . . .

Koraki so se vstrajno bližali. Stekel bi bil, toda Bog ve, kje je človeška naselbina. Tudi sem si dopovedoval, da bom razbojnika le opogumil, ako po kažem strah in se spustim v beg.

Tedaj je zavil preko ceste v poševni smeri proti meni . . .

Bilo je gotovo: Nad me gre . . .

Noga se mi je zašibila, bežati ni bilo več mo-goče. Odnehal sem in sem počasi stopal. Prišla mi je misel: Z lepo ga pridobiti! Hotel sem mu prijatelj-ski še enkra voščiti dober večer, toda beseda mi je obtičala v grlu . . .

Bil sem ves prepaden in potne kaplje, ki so mi gosteje in gosteje polzele po hrbtu, so bile mrzle kot led.

Dalje prihodnjic.

tekem 55 let v polnem znesku vnovčiti in sicer na ta način, da se izžreba. Prvo izžrebanje se vrši najpozneje v petih letih po prvi izdaji zastavnih listov, more se pa vršiti tudi prej. Zastavni listi se glasijo na zneske po 200 K, 1000 K, 2000 K in 10.000 kron, vsakdo si more nabaviti poljubno množino zastavnih listov. Ne samo oni, kateri hočejo svoj denar dobro naložiti, temveč tudi oni, ki žele dobiti večja posojila proti vknjižbi na svoja posestva, se naj poslužujejo hipoteknega zavoda, pri katerem se, kakor je to bilo običajno v Gorici, plačuje 4% obresti, 2% odplačuje na glavnico, 4% prispeva za upravne stroške in rezervni sklad ter na ta način v 54 letih popolnoma poplača cel dolg. Plačilo prispevka za rezervni sklad se lahko, ako je zavod že zelo močen, zniža ali pa popolnoma opusti. Želati je, da se slovensko ljudstvo v veliki meri poslužuje hipoteknega zavoda, kateri nudi posestnikom zemljiše pri podeljevanju posojil velike ugodnejše pogoje, kakor vsaka posojilnica. Nekaj let pred vojsko se je delalo na to, da se ustanovi v Mariboru slovenska hranilnica. Velik pomen hranilnic in velike ugodnosti, katere iste uživajo, je velevalo, da smo se Slovenci hoteli osamosvojiti. Izmed 12 hranilnic na Sp. Stajerskem so bile samo 3 v slovenskih rokah, vse druge so bile v rokah narodnih nasprotnikov. Poskusilo se je najprej ustanoviti hranilnico kmetijskih občin in se je pridobilo veliko število kmetijskih občin, ki so prevzele jamstvo za hranilnico. Ker so imeli v deželni odboru in v večini okrajnih zastopov naši narodni nasprotniki večino, za to se ni dal naš načrt uresničiti. Pozneje se je ustanovilo jedno društvo, pridobil primeren garancijski fond in skušalo ustanoviti hranilnico kot društvo. Še predno so se vse predpriprave končale, je izbruhnila svetovna vojska in je ta načrt pokopala. Po končani svetovni vojski se je mnogo razpravljalo o ustanovitvi slovenske hranilnice in nazadnje sklenilo, da se sedaj, ko je prišla Mestna hranilnica v Mariboru v slovenske roke, ustanovitev novega zavoda v Mariboru opusti. Vse občine, katere so svojčas sklenile, da prevzamejo jamstvo za hranilnico, naj se poslužujejo v vseh slučajih Mestne hranilnice v Mariboru, naj opozarjajo svoje občane na ta največji denarni zavod na Sp. Stajerskem, kateri ima nad 40.000.000 K hranilnih vlog. Prebivalstvo v okraju Maribor in vseh onih okrajih, v katerih ni hranilnic, naj se v obični meri poslužuje Mestne hranilnice v Mariboru, katere je danes najmodernejše urejena hranilnica in daje osobito z ustanovitvijo kreditnega društva in hipoteknega zavoda vsakomur priliko se iste posluževati.

Mesec za mescem vedno bolj občutimo, da gineva obilica denarja, katerega so prej izkazovali denarni zavodi in posamezniki, vidimo pa tudi, da se že prav pridno oglašajo prošnji za posojila, za to moramo vse storiti, da bodo hranilnice, katere večinoma podeljujejo denar proti vknjižbi na kmetijska posestva, razpolagale z zadostnimi denarnimi sredstvi, moramo pa tudi opozarjati kmetijske posestnike, da je v njihovem lastnem interesu, da se v slučajih potrebe obračajo na hranilnico, oziroma njen hipotekni zavod v Mariboru.

Politični pregled

Jugoslavija.

V Narodnem predstavništvu je poročal 17. t. m. naš zunanji minister dr. Trumbič. Naslikal je težkoče jugoslovanske mirovne delegacije, s katerimi se je morala boriti v Parizu pri sklepanju senžermenske mirovne pogodbe. Glede jadranskega vprašanja je naglašal, da so bila vsa dosedanja pogajanja za rešitev te zadeve brez uspeha. Trumbič je tudi zatrjeval, da se bodo sedaj začela direktna pogajanja med Italijo in Jugoslavijo. Trumbič upa od teh pogajanj uspeh in zadovoljivo določitev naših mej napram Italiji. O Reki je omenil Trumbič, da naša vlada nikakor ne priznava D'Annunzijeve proklamacije o reški neodvisnosti in je že vložila tozadevne proteste na merodajna mesta.

Beograd ni sprejel demisije deželne vlade za Slovenijo.

Vsled regentovega potovanja v Sarajevo je Narodno predstavništvo odgodeno do 28. t. m. Finančni odbor bo zboroval nepretrgano dalje.

O Koroški je podal na interpelacijo poslanca Smodeja ministrski predsednik Vesnić dokaj slabo zadovoljiv odgovor. Naglašal je le, da bo koroški narod glasoval za Jugoslavijo in da se nam ni bati plebiscita.

Mirovna pogodba z Avstrijo se ni ratificirana radi pomanjkanja kvoruma, ker je bilo preveč poslancev navzočih pri klubovih sejah in niso mogli pravočasno, ko je bilo glasovanje, v zbornico.

Hrvatski kmetijski nemiri v občinah belovarske in zagrebške županije so prenehali. Ljudstvo se je pomirjeno lotilo dela. Ban je izdal poseben razglas, v katerem poziva ljudstvo na red, mir in delo.

Ministrski svet je sklenil, da se zvišajo uradnikom bivše monarhije plače za 50%, onim v ostalih krajih pa se bodo povišale dnevnice. Končnoveljavnost še to vprašanje danes ni rešeno.

Italija.

Italijansko delavstvo nadaljuje z zasedanjem tvornic. Tozadevno je izvojevalo delavstvo znatno zmago nad industrijalci. Italijanska vlada je že priznala načelo delavske kontrole v obratih. Posobni zakonski osnutek se bo predložil parlamentu.

Cehoslovaška.

Cehoslovaški ministrski svet je priznal ločitev Cerkve od države, na katero je pristal tudi papež. Posledica tega bo po izjavi prejšnjega naučnega ministra ustanovitev patrija hafa na Češkem, omejitve škofij in nadškofij v Cehoslovaški in pravica češke vlade, da soodločuje pri imenovanju škofov in nadškofov na Cehoslovaškem.

Francija.

V Versaillesu se sestane 23. t. m. francoski senat in zbornica, da izvolita novega predsednika republike.

Rusko-poljska vojna

Ruski mirovni delegaciji v Rigi bo načeloval ruski zunanji minister Čičerin.

Poljski uspehi v Voliniji so omajali rusko fronto v istočni Galiciji. Rusi so v pripravah, da izpraznijo istočno Galicijo, ker nadejajo Poljaki obkoljevalno gibanje s severa. Poljsko-ukrajinske čete, ki so prekoračile Dnjester, se nahajajo na črti Sirodka—Urnikovice—Zlati potok—Monasterzyska. Poljaki napadajo v smeri Cortkova—Husijatin. Poljska vojska je zasedla tudi Hojolov, Ratiekov in trdnjavo Luck.

Domača politika.

„Ukaz — zakon.“ Odkar so razpisane volitve v konstituantno, se izgublja pri nas zanimanje za parlamentarno delo. Poslanec sami bi menda radi brž kot brž ostavili Beograd, da posežejo v volilni boj. Po vseh znakih je tudi pričakovati, da se bo sedanje Narodno predstavništvo razšlo in bo vlada sama brez ljudske kontrole ostala na krmilu države. V očigled tem dejstvom je naša prebrisana vlada zasnovala načrt takozvanega ukaza zakona, ki bi naj pooblastil beograjsko vlado, da bi ona sama kovala in po svoji volji uveljavila razne zakone v dobi pred zborovanjem konstituantne. Vlada je tudi razposlala vsem klubom zakonski načrt, s katerim bi se podelilo vladi pooblastenje, da bi mogla brez parlamenta izdati zakonske naredbe. Parlamentarni klubi so že razpravljali o svojem stališču napram tem novem ukazu zakonu, ki ni nič drugega nego stari avstrijski paragraf 14 pod jugoslovansko firmo. Jugoslovanski klub smatra ta zakon v svojem principu za nesprejemljiv in bo menda vztrajal na zahtevi za nadaljevanje parlamentarizma. Pričakujejo, da se bosla pridružila tozadevni mnenju Jugoslovanskega kluba tudi radikalni in Narodni klub. Politični krogi so mnenja, da bi vlada trdovratno vztrajala na zahtevi uveljave „ukaza zakona.“

Minister dr. Kukovec „mož beseda“? Na shodu demokratov v Celju 15. avgusta je povdarjal g. minister Kukovec v uvodu svoje govorniške klobase, da si je pridržal v Beogradu pravico izstopa iz vlade, ako bi ne našel v domovini in pri pristaših soglasja z demokratsko izvozno politiko. Liberalno glasilo „Slov. narod“ je ravno v onem času, ko je iskal dr. Kukovec soglasja pri svojih političnih pristaših po Ljubljani glede prostega izvoza bolj ostro obsodil prosto trgovino kot kateri izmed klerikalnih listov. Ali ni bila ta obsodba glavnega liberalnega glasila dovolj jasna in javna nezaupnica g. ministru dr. Kukovcu. Iz Ljubljane je romal g. minister-zagovornik proste trgovine v Celje, kjer je zbral v Narodnem domu pičlo število svojih pristašev. Ze med svojim govorom so letele manj pikre opazke in kritike. Ko je pa hotel dati na glasovanje resoluciji kot zaupnice svojemu ministrskemu delovanju, so zapustili dvorano malodane vsi njegovi pristaši. Mesto glasovanja za sprejem resolucij, pa hrbet od strani lastnih pristašev, ali ni to očitna nezaupnica? Nezaupnico je žel g. minister Kukovec od „Naroda“, nezaupnico od svojih političnih somišljenikov, a pri dveh klofutah ni ostal mož beseda, ni zapustil ministrskega stolca, ampak še naprej ministruje in si menda krpa že itak težke žepce potom proste trgovine. Med liberalno obljubo in dejansko izpolnitvijo obljube je pri demokratih vedno nepremostljiv prepad.

Liberalna glasila se vsa zaganjajo v malomarne in res vse graje vredne carinske urade po Sloveniji. Ti napadi in upravičeni izbruhi so od liberalne strani dokajšnja nedoslednost, ker izvira vsa naša carinska počasnost in brezbrizna malomarnost iz centralizma, ki je ravno volilno bojno geslo naših demokratov. Le s centralistično bojno zastavo v volilni boj, se bomo srečali še z marsikatero pogubonosno škodo, ki je plodni sad od liberalcev zahtevanega centralizma. Na eni strani kritikovali, na drugi pa trobiti v javnost za bojno trombo, to je prav po liberalno nedosledno.

Volilno gibanje.

Število poslancev. Državni odbor je določil število mandatov za posamezne pokrajine. Po letem ključu imajo: Stara Srbija: z višjo izobrazbo 20 in brez nje 83, skupaj 103 poslancev; Južna Srbija: z višjo izobrazbo 13, brez nje 42, skupaj 55 poslancev; Bosna: z višjo izobrazbo 14, brez nje 49, skupaj 63 poslancev; Vojvodina: z višjo izobrazbo 10, brez nje 34, skupaj 44 poslancev; Hrvatska: z višjo izobrazbo 17, brez nje 68, skupaj 85 poslancev; Slovenija: z višjo izobrazbo 10, brez nje 30, skupaj 40 poslancev. Število poslancev za ostale pokrajine še ni načelno določeno. Za Črnogoro še ni odločeno, ali se

bo njen okoliš raztezal do mej pred balkansko vojno, ali do mej pred svetovno vojno. Za zasedene kraje se se določi število poslancev, katere volijo za slučaj, da preneha zasedba. Slovenci dobe še dva poslance za Koroško, ako nam pripade potom glasovanja.

Še enkrat Nemci in volilni imenik za državni zbor (ustavodajno skupščino). Župane, gerente in vse osebe, ki sodelujejo pri sestavi volilnih imenikov, še enkrat opozarjamo na določilo volilnega reda, da Nemci in nemčurji nimajo volilne pravice. Merodajno je, ali se je volilec leta 1910 pri ljudskem štetju zapisal za Slovenca ali Nemca. Okrajna glavarstva imajo spise zadnjega ljudskega štetja shranjene. Po občinah na deželi je itak javno znano, kdo se je pri ljudskem štetju zapisal za Slovence in kdo za Nemca. Ko boste reklamirali Nemce iz imenika, se sklicujte na ljudsko glasovanje leta 1910. Po mestih pa bo morala politična oblast imeti ljudskoštevni material na razpolago.

Demokratje na Hrvatskem. Na Hrvatskem je začela najprej demokratska stranka razgledavati teren za volitve. Njihovi časniki poročajo o različnih, dobro uspelih shodih zlasti po belovarski in varaždinski županiji. Dne 12. t. m. sta priredila v Novski shod sama poglavarja stranke in bivša ministra Lukinič in Andjelinovič. Lukinič je zatrjeval, da je njegova stranka naredila vse, kar je dobrega v Jugoslaviji, a Andjelinovič je obljubil volilecem, da jim hoče doseči: svobodo sajenja tobaka, svobodo paše in kuhanja žganja. Ako pričnemo licitirati s takimi obljubami, je mogoče, da pridemo celo do „svobode plačanja“ in „svobode hajdukovanja.“

Dnevne vesti.

Naši poslanci za izenačenje davkov. V seji finančnega odbora dne 16. t. m. je poslanec profesor Vesenjak v imenu Jugoslovanskega kluba zahteval, da finančni minister sestavi posebni odbor za izenačenje vseh direktnih davkov v celi državi. Ta odbor naj bi bil sestavljen iz strokovnjakov iz vseh naših pokrajin in bi se moral pri svojem delu radi informacij obračati tudi na interesente. Predlog poslanca Vesenjaka je bil od celega odbora sprejet.

Važen protest poslanca Vesenjaka. Finančne administracije še vedno predpisujejo osebno dohodnino na podlagi eksistenčnega minimuma 3200 K, a ne pa 7200 K, kakor je že sklenil na predlog poslanca Vesenjaka finančni odbor. Radi tega nepokornega postopanja finančnih oblasti je vložil v imenu Jugoslovanskega kluba poslanec Vesenjak oster protest. Temu protestu so se pridružili poslanci: dr. Brezigar, dr. Puc, dr. Lorkovič in Petričič.

Mesto Celovec so razdelili v osem glasovalnih odsekov. Odseku načeljuje po 1 predsednik s tajnikom. Po imenih sojeno, je v teh glasovalnih odsekih bodisi predsednik ali pa tajnik Slovenec. Predsednik celotnega celovskega glasovalnega odseka je francoski podpolkovnik de Segnier.

Odlitni rajhoveci na Koroškem. „Narod“ poroča, da je dospel na slov. Koroško bivši nemški drž. kancler dr. Michaelis in z njim še več drugih rajhovec, ki se se nastanili v Skofjem dvoru. Gotovo je, da niso prišli ti prusaki samo na zlet ali oddih na Koroško, ampak z različnimi prikritimi nameni. Najbrž so prinesli svojim avstrijskim bratcem denarne agitacijske zbirke, ali pa se bodo poskušili tudi sami po pruskem receptu kot agitatorji, hujskači itd.

Liberalne batine in samostojne zausnice. Zerjav-Kramerjevo glasilo „Jutro“ od 16. t. m. obljublja in priporoča za politikujoče duhovnike batine. Kmetijski list od 16. t. m. — sinovsko Zerjav-Kramerjevo glasilo pa obeta zausnice blagoslovljenim licom mariborskih časnikarjev izpod dlani samostojno neželjavih rok g. Ureka in Drogenika. Liberalci in samostojni že v naprej, predno smo stopili v volilno borbo, nekako programatično širijo in napovedujejo dostojnost volilnega boja v obliki batin in zausnic. JDS in Samostojna si nista samo mati in hči glede političnih ciljev, ampak tudi glede svojega zunanje nastopa pri udeleževanju svoje politike, ki se bo kazalo v batinah in zausnicah. Res liberalno in samostojno dostojno volilno borbo nam obetajo naši politični nasprotniki. Ker nas ne morejo pobiti načelno in se manj pa preglasovati, bodo lopnili po nas z batinami in zausnicami. Liberalne batine ter samostojne klofute so človekoljubna reklama za vstop v volilni boj obeh nam nasprotnih strank. Dejanski program kvalificiranih liberalcev so batine, neželjavorokih samostojnežev pa klofute!

Višek protipostavnosti si je dovolilo okrajno glavarstvo v Slovenjgrašču. Imenovano glavarstvo je razposlalo na svoja županstva navodila, naj ta vprašajo Nemce in nemškutarje: Ali se hočejo izjaviti za Slovence, da dobe volilno pravico v konstituantno? Odgovor na to dokaj omejeno vprašanje je od strani Nemcev in ravno v tem glavarstvu se cvetočih zagrizenih nemškutarjev ednostaven. Sedaj bodo se vse vsi priznali slovenstvo, da bodo le postali deležni volilne pravice. Postava pa odločno pravi, da vsak, ki je pri ljudskem štetju v letu 1910 zatajil svoj materni jezik in se zapisal kot Nemeč, nima volilne pravice. Vprašamo sedaj slovenjgraško glavarstvo: Ali se zaveda, kaj je napravilo s to svojo okrožnico? — Slovenjgraško kot obmejno glavarstvo je dolžno, da prekliče in popravi že razposlano in protipostavno postopanje. Ako ne dobimo tozadevnega uradnega zagotovila o popravku, bomo celo zadevo javili v Ljubljano, da pouči ta obmejno gospodo: Kaj da pravi postava!

Vojaški duhovniki Pred kratkim je minister vere, demokrat Marinkovič odločil, da se noben duhovnik (bodisi aktiven ali rezervni), ki je služil v avstro-ogrski vojski, ne sprejme, kot vojaški duhovnik v srbsko (?) vojsko. Ta odločba je naravnost žaljenje vsega duhovniškega stanu. V srbsko (?) vojsko spet jemajo ljudi, ki so bili za časa Avstrije nemškutarji in renegati, tudi pravih Nemcev po krvi in plemenu ne zavračajo in se ne boje, da bi jim vojaštvo okužili s protidržavnostjo. Slovenske duhovnike, tudi vojaške, pa, ki so jih zaradi slovenske narodnosti in „srbofilstva“ zapirali, stigmatizira (označuje) demokratiški minister Marinkovič s svojo odredbo kot državni nevarne, — samo zato, ker so duhovniki! In to ravno sedaj, ko se naši vojaki v Srbiji pritožujejo, da nimajo nobenega duhovnika, ki bi jim dajal tolažila vere. Na tisoče katoliških vojakov ostaja cele mesece brez službe božje in brez svojega duhovnika. Država ima dolžnost, da tem vojakom da duhovnike, minister vere pa jim hoče še te duhovnike vzeti. To ni minister vere, ampak minister nevere! Taki ministri nas utegnejo osrečevati tudi po volitvah, ako se z vsemi silami ne potrudimo, da kar največ glasov pri borimo krščanski ljudski stranki!

Carinarne in zopet carinarne. Vse slovensko ča sopisje brez razločka strank se zaganja, napada in žeha škandalozno počasno in brezbržno postopanje na naših carinarnah. Središče vseh pritožb in nerednosti je ravno mariborski carinski urad, kjer se je nagromadilo na stotine vagonov carinskega blaga in je promet v Avstrijo skoro onemogočen. Vsled prepočasne carinarne mariborske carinarnice izjavlja Avstrija, da rabi za promet vagona in bo začela na javni dražbi prodajati blago, ki je naslovljeno za Jugoslavijo. Jugoslovanski naročnik bo poleg plačevanja neznosno visoke stajnine izgubil še naročeno blago po nemarnosti in brezbržnosti naših carinarjev, katere štiti in neguje v trmoglavni lenobi beograjska generalna carinska direkcija. Menda res po naših carinarnah ne bo prišlo poprej do rednega poslovanja, dokler ne bo poučila o hitrosti naše carinarnike brahialna sila do skrajnosti razljučenih naročnikov.

Stanovanjski ravnatelj v Mariboru dr. Juvan ostane še nadalje na svojem mestu. Vse vesti o zamenjavi dr. Juvana s profesorjem Schauptom kot novim stanovanjskim ravnateljem izvirajo iz nesporazumljenja. Dr. Juvan ostane tudi nadalje stanovanjski ravnatelj v Mariboru.

Za invalide. Poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani je prevzelo z 11. septembrom od vojaške intendance odmero in nakazovanje vojaških pokojnin in preskrbnin. Vse vloge, ki se tičejo vpokojenih gazistov, njihovih vdov in sirot, je pošiljati odslej temu poverjeništvu. Način odmere in nakazovanja pokojnin ter preskrbnin ostane do nadaljnjih odredb neizpremenjen. Stranke naj vlagajo svoje tozadevne prošnje pisemenim putem in naj ne hodijo osebno v Ljubljano, ker poverjeništvu jim ne bo povračevalo potnih stroškov.

Trgovska akademija v Ljubljani je dovoljena. Z letošnjim šolskim letom se otvori I. letnik in abiturijentski tečaj. V I. letnik se sprejmejo tisti učenci, ki so dovršili IV. razred tuzemske srednje šole (humanistične gimnazije, realne gimnazije, realke) ali pa IV. razred štirirazredne meščanske šole, in sicer v matematiki, realnih in učenem jeziku najmanj z dobrim uspehom, v vseh drugih predmetih vsaj z zadostnim uspehom, in ki so dopolnili 14. leto ali ga bodo dopolnili v teku sprejemnega leta. To velja tudi za učenke gori imenovanih srednjih šol in dekliškega liceja ali dekliške realne gimnazije, ako sta zadnja dva zavoda javna ali imata vsaj pravico javnosti, ter za učenke štirirazredne meščanske šole. Pri sprejemu imajo prednost tisti, ki se izkažejo z vsaj zadostnim redom iz kakega modernega jezika (francoščine, nemščine, italijanščine). Dokler pa štirirazredne deške in dekliške meščanske šole še niso povsod ustanovljene, se morejo sprejemati v I. letnik tudi absolventje in absolventke trirazrednih meščanskih šol pod istimi pogoji, ki so zgoraj določeni. V slučaju prevelikega števila prijavljenih se bodo upoštevala le najboljša izpričevala. — V abiturijentski tečaj se sprejemajo le absolventje humanistične in realne gimnazije ter realke. Matura ni potrebna. — Prijave za vstop sprejema Josip Gogala nadzornik trgovskih šol v svoji pisarni na Kongresnem trgu št. 2, in sicer dne 17. in 18. sept. od 11. do 12. ure dopoldne in dne 20. sept. od 10. do 11. ure dopoldne. Prijave se morejo vršiti tudi pisмено. Končni sklep glede sprejema bo objavljen pred ravnateljsko pisarno. Pričetek šolskega leta bo razglašen po časopisih. Josip Gogala.

Goriški planinci izletijo v nedeljo, 26. sept. na Kum (1219 m). Odpelje se iz Maribora ob 3.08 uri zjutraj do Hraštika ter krene po sestanku s planinci iz Ljubljane na vrh. Sestop v Zidani Most ali v prijazen trg Rače. Vsi planinci so vabljeni!

Slov. planinsko društvo naznanja, da se završijo planinske kočje dne 20. septembra. Aljažev dom ostane odprt do 1. oktobra, Valvazorjeva kočja, Obirska kočja, kočja v Kamniški Bistrici in hotel Zlatogor ostanejo celo leto odprti in oskrbovani.

Za prosveto. Knjiga je postala ljudska duševna hrana. Naša izobraževalna društva storijo z obsežnimi, dobro urejenimi knjižnicami največje kulturno-socialno delo. Saj so bile knjižnice tudi edini znak življenja naših prosvet med vojno. Le žal, da so povsod strašno trpele in da izgubljenih zakladov ni mogoče nadomestiti. Najtežje je pa gotovo priskočiti na pomoč našim ljudem v Prekmurju in na Koroškem, ki silno radi berejo, a nimajo ne društev in ne knjižnic, ne knjig in žal tudi ne dobrotnikov, ki

bi odpomogli pomanjkanju duševne hrane. Pričakovati je zanesljivo, da naši meceni razumevajo težaven položaj obmejnih pokrajin, ki stoje še vedno pod vplivom „zveličavne“ nemške, oziroma madžarske kulture in da storijo plemenito delo usmiljenja z žrtvami, ki jih prekaša gotovo vspeh. Slovenska dijaška zveza hoče po svojih močeh posredovati pri tem plemenitem delu in prosi, da naj dvigne vsak svoje zaprane knjižne zaklade iz podstrešja, prezrači nedotaknjene omare s knjigami, odpre stare zaboje in skrinje, reši gotove smrti skladovnice knjig iz drvarnic in pošlje vse, kar je količkaj uporabno, podružnici Slovenske dijaške zveze v Mariboru (bogoslavlje), ki hoče ustanoviti ljudske knjižnice po Prekmurju in Koroškem. Najbolje je, ako jih dostavijo dijaki, ki se ravnokar vračajo s počitnic v mesto. Dijaštvo pa poziva SDZ, da stori svojo dolžnost napram zvezi in ljudstvu vsaj z vnetim nabiranjem knjig. Ako bi dopuščala sredstva, bi pač poslali „milo prošnjo“ na posameznike, a upamo trdno, da najde odziva tudi ta apel. Dijaki pa na delo, na zbiranje! Denarni prispevki so dobrodošli, a ne dosežejo toliko ga vspeha, ker nabava knjig dela dandanes velike težave.

Koncertna turneja Zlatka Balokoviča. Največji jugoslovanski virtuoz na goslih zagrebčan g. Zlatko Balokovič bo pred svojim odhodom na zopetno koncertno turnejo v Pariz in London koncertiral tudi pri nas in sicer v Mariboru, Celju in Ljubljani začetkom oktobra (najbrže 8., 9. oziroma 11.) O našem umetniku bomo v kratkem poročali več.

Iz Ptujja.

Zadnje dni meseca septembra 1919 se je izselil iz Brega pri Ptujju znani velenec in vojni dobičkar Rengo. Svoje posestvo in mlin, vredno več milijonov kron, je prodal na tihem in na tihem tudi odšel, ne da bi ga kdo nadlegoval bodisi od politične ali od finančne oblasti. Vprašamo merodajne oblasti: Kako je to mogoče, da se je v tem slučaju povzročila državni večtisočkronska škoda?

Pred kratkim je pripovedoval znanec Rengota, ki je z njim govoril v Gradcu in ga vprašal, kako je mogoče, da se mu je posrečilo priti neovirano v Avstrijo, ne da bi plačal le en vinar davka pri prodaji svojega velikega posestva v Jugoslaviji? Rengo se mu na kratko odzove, rekoč: „Man muß die Herren an der Quelle ums Maul gut schmieren können.“ — Torej zdaj šele je nam jasno, na kak način se je g. Rengotu posrečilo priti neoviran preko meje. Zahtevamo energično, da se ta zadeva natanko preišče in pojasni, kdo so ti-le gospodje, ki si pustijo po gobcu mazati! Pa se še drznejo reči, da pri nas ni balkanske korupcije!

Nekaj dni po preobratu je pridrdralo več težkih avtomobilov iz Strnišča v Ptuj, obloženih s pohištvom. Ustavili so se pred hišo okrajnega glavarstva, kjer se je pohištvo razkladalo in znosilo v notranjost poslopja. Nas ta stvar sicer nič ne briga, a konstatiramo samo fakt, toda zanimajo pa bo mogoče koga drugega, posebno pa g. majorja Gelosoviča, poveljnika mesta. Ime šoferja je na razpolago.

Pri okr. glavarstvu v Ptujju je bila nameščena neka Mervie kot pisarniška pomočnica, begunka iz Gorice. Kakor se nam zatrjuje, zelo pridno dekle. S svojim zaslužkom je vzdrževala obitelj obstoječo iz 7 oseb in sicer staro mater in 6 nepreskrbljenih bratov in sester. Družina se je preselila pri invaziji Italijanov v Ptuj. Zgubila je svojo premoženje v vojni, vsled česar je družina revna in je živela od njenega zaslužka. Kar naenkrat — približno pred enim mesecem — pa dr. Pirkmajer, vodja okrajnega glavarstva odpusti Mervie iz službe in na tak način vrže njo in celo obitelj na cesto. Ne samo, da ta brezsrčnež, kar je v obče znan — si pridržuje tri Nemke, ki le za silo lomijo slovenščino v službi, ampak na to mesto vzame v službo neko drugo dekle iz Kranjske, koje sorodnica je kuharica pri družini Pirkmajer in uživa kot taka veliko protekcijo pri gospodu vodji glavarstva. Ta slučaj je vnebovpijoč, a je le majhen odstotek onih slučajev in pritožb, ki jih imamo na razpolago iz ljudstva, koje kategorično zahteva, da se na tako mesto postavi izkušena oseba, ki bo imela več razumevanja za blagor ljudstva, kakor pa ta brezsrčni demokrat dr. Pirkmajer. Njegov verni priganjač in tiran pa je nek Marko, bivši žandar, ki mu je poverjeno vodstvo pisarne. — Temu človeku bi pa pristojalo mesto paznika ali protoša v kaki kaznilnici, kjer bi imel posla s samimi zločinci, in ne mesto vodje pisarne okrajnega glavarstva. Ni naš namen, komu škodovati, naša sveta dolžnost pa je, da branimo ljudstvo pred krutostjo takih ljudi in da opozorimo deželno vladu na nedostatke, ki se dogajajo. Vprašamo deželno vladu, ali jej je o tem sploh kaj znano in ako misli napraviti red in čistiti Avgijev hlev? — Za danes toliko.

Približno pred dvema mesecema se je vršila pri okrajni sodnji razprava, o koji še danes ne moremo poročati, ker je še v razpravi. V ilustracijo pa omenimo le slučaj, ki se je dogodil par dni poprej. Sodnik dr. Sch... učitelj M... in vladni koncipist F... so se vozili iz Ptujja k Sv. Urbanu na obisk. Prifurali so se šele drugo jutro nazaj v Ptuj, seveda z vozom, ker hoditi niso mogli, a v kakšnem alkoholnem stanju, o tem se je marsikaj govorilo. Vsi trije se namreč javni uradniki. Brez komentarja. K stvari se še povrnemo.

Naša zadnja notica o razmerah pri davčnem uradu je učinkovala kakor bomba. Gdč. Jernejšek je vsa iz sebe od žalosti. Izzivalno nemškutarenje v uradu je sicer popustila — na nemške pozdrave baje

sploh več ne odgovarja — trdi pa še vedno, da je Nemka. Svetovali bi jej, da naj gre tja, kam jo srce vleče — v Gradec, in naj ne odjemlje kruha — Slovenkam.

Med zadnjimi dekoriranci se nahaja tudi šolski nadzornik Flere, to je oni gospod, s katerim baviti smo opefovano bili primorani radi njegovega vzorposlovanja. Ni zastoj frakar in sorodnik dr. Pirkmajerja.

Ptujski Nemci in nemčurji so postali v zadnjem zopet predrzni. Nemčurijo povsod in izzivajo. Svoje sestanke imajo navadno pri nekem Seitzu (Zajcu) in Simoniču, kjer rujejo in kujejo proti naši državi. To so namreč že od nekdaj znane nemčurske gostilne. Policijo opozarjamo na te gostilne. Da so pa ti nemčurji postali zopet izzivalni, je kriva ptujška liberalna frakarija, ki se s temi protidržavnimi elementi brati in jim daje potuho. Ni čuda, ako se jih pri oblastvih, ne izvzemši mestnega magistrata, pozdravlja kot stranko z besedami: „Küss die Hand“ in „Habe die Ehre“. Ptujska frakarija, ki sliši na ime JDS, pa si naj zapomni, da bomo odkrivali vse nedostatke in njene spletke, dokler se ne ščisti vse ono, kar ne spada v javno življenje.

Dopisi.

Sv. Jakob v Slov. gor. Da nimamo poštnega sela, ki bi nam prinesel našo pošto domov, nas jezi že precej dolgo. Da pa človek pri poštnem uradu niti poštnega nabiralnika ne najde, pa presega že vse meje potrpežljivosti. Poštni urad je zaprt zjutraj do osmih — opoldne in zvečer ob petih. Če v tem času prineseš pismo na pošto, ga ne moreš oddati, ker ni nabiralnika. Človeku se zdi, da na Turškem ni huje. Smo bili ujeti v globoki Rusiji, pa takih razmer nismo našli.

Gornjesavinjska dolina. Okrajna cesta Rečica na Paki—Mozirje je podobna razritemu gorskemu klanecu. Kaj neki delajo gospodje pri vranskem in pri gornjegrajskem okrajnem zastopu? Ko bodo ceste enkrat popolnoma izvožene in razdrapane, potem bode vsako popraviljanje cest stalo stotisoče.

St. II pod Turjakom. V nedeljo, dne 5. septembra je naše Bralno društvo na prostoru pred Posojilnico priredilo kaj mično prireditev. Na vspredu so bile pesmi: „Hišica očetova“, „Eno devo le bom ljubil“, „Visoko vrh planin stojim“, potem deklamacije: Gregorčičeva „Velikonočna“ in Zupančičeva „Kvartopirci“. Pevec in deklamatorji so rešili svojo nalogo izborna. Veliko zdravega smeha so povzročili domači fantje s prav dobro zadeto burko „Vse naše“, prav krepkega moralnega jedra nam je pa podala igra „Za križ in svobodo“. Sploh je uspela cela igra nad vse pričakovanje dobro. Prav hvaležni smo našim dijakom za toliko požrtvovalnost in trud: darovali so svoje dobro zaslužene počitnice delu za narod in njega izobrazbo. Veliko vztrajnost so pa tudi pokazali naš domači pevovodja ter domači fantje in dekleta, ki so navzlic mnogemu gospodarskemu delu po dnevu hodili potem še po večerih, nekteri prav daleč, točno in redno k svojim pevkim in igralnim vajam. Čisti dobiček, nekaj čez 800 K, se bo porabil za nakup novih knjig, ki bodo dobro in koristno berilo, posebno za bližajoče se dolge zimske večere.

St. II pod Turjakom. Tukajšnjemu bralnemu društvu je darovala gospa Frančiška Ogrizek iz Dovž znesek 203 K kot čisti dobiček tam prirejene igre: „Skrivnosti mlade vdove“ in pa prav lepe kuliše za oder. Prav lepa hvala!

Viničarsko vprašanje se bliža rešitvi.

Kmetska zveza je dobila od deželne vlade naslednji dopis:

V zadevi viničarskega vprašanja je poslalo poverjeništvu za socialno skrbstvo okrajnim glavarstvom v Mariboru, Ljujomeru, Ptujju, Konjicah, Celju Brežicah sledeče:

V vsakem sodnem okraju glavarstva, kjer biva jo viničarji v večjem številu, se ustanovi krajevna komisija za rešitev viničarskega vprašanja. V to komisijo pošljejo po enega zastopnika sledeče organizacije:

Zveza viničarjev, Kmetska delavska zveza, Jugoslovanska strokovna zveza in vse Kmetijske podružnice skupno po enega zastopnika.

Naloga te komisije je določiti:

1. Današnja vrednost dajatev, ki jih dobiva povprečno vsak viničar od gospodarja in sicer:

a) Vrednost donosov deputatne zemlje (posamezno njev travnikov, pašnikov, kopavine.)

b) Vrednost naravnih prejemkov (zrnja, moka in drugih živil, kakor tudi hrane in pijače.)

c) vrednost lesa za kurjavo, listja za steljo, kakor tudi krme in slame za živino.)

2. Ugotovitev eksistenčnega minima za eno osebo oziroma družino v dotičnem kraju na podlagi in po sistemu uradnih objav poverjeništvu za socialno skrbstvo o eksistenčnem minimumu Nar. dež. vlade za Slovenijo, z dne 14. aprila 1920 Ur. l. št. 190.

3. Ugotovitev temu primerne krajevne minimalne mezde za viničarja vpoštevajoč navedene mezde v naravnih živilih.

V komisiji predseduje politični uradnik s pravom dirimacije.

Vse krajevne komisije imajo do konca septembra poslati osrednji „Paritetni komisiji za rešitev viničarskega vprašanja“ v Mariboru točno poročilo o

maferijelnem stanju viničarjev svojega okraja v smislu gornjih določil pod točko 1-3. Posredujejo naj tudi med vinogradniki in viničarji v svrhu zvišanja denarnih in naravnih prejemkov slednjih.

Ko bo rešitev viničarskega vprašanja dovoljno pripravljena bo sklicalo poverjenišvo za socialno skrbstvo z udeležbo zastopnikov deželne vlade končno anketo pri okrajnem glavarstvu v Mariboru.

Zadeva viničarjev je zelo nujna in morajo biti krajevne komisije do koncem septembra gotove s svojim delom.

Deželna vlada za Slovenijo, poverjenišvo za socialno skrb.

Okrajna glavarstva pozivamo, da takoj izvršijo volitve v komisijo, da se viničarsko vprašanje vendar enkrat reši.

Narodno gospodarstvo.

Svinjski sejm v Mariboru. Zadnji svinjski sejm na mariborskem sejmišču je bil dokaj živahen. Prignali so na sejmišče 186 komadov, celo iz ljutomerskega okraja. Cene so se gibale od 160-200 K komad (odstavljen mala presete). Stare svinje so pa plačevali po 26 do 30 K 1 kg. Povpraševanje po prašičih od strani kupcev je bilo prav veliko in je želeli, da bi pripeljali kmetje na petkov sejm v Maribor kolikor mogoče veliko svinj vseh vrst, starosti in kakovosti. Opozorjamo tudi na novo naredbo glede potrdil za nakupovanje. Tozadevno se lahko pouči vsak kupec in prodajalec pri domačem županu.

Popravek. Zadnja notica o določitvi cen govejemu in telečjemu mesu se popravlja v toliko, da ostanejo cene telečjega mesa dosedanje in sicer 20-22 K za 1 kg, samo cene govejemu mesu se znižajo na 18-20 K za 1 kg.

Radgonska „Sparkassa.“ Več vprašanj in dopisov je že prejelo naše uredništvo glede tega sedaj tujezemskega denarnega zavoda. Mnogo jugoslovanskih državljanov še ima naložen svoj denar v radgonski „Sparkassi“, ki je sedaj v Nemški Avstriji. Razni naši naložniki, ki so udeleženi pri tem zavodu sedaj vprašujejo: Kaj naj bi napravili s svojim pri tem denarnem zavodu naloženim denarjem? Ali ga naj puste v radgonski hranilnici, ali ga naj dvignejo? Odgovor na ta vprašanja je dokaj jednostaven. Ako hočejo denar dvigniti, jim ga bi radgonska hranilnica gotovo izplačala, seve v avstrijski valuti, ki je pa v primeri z našo znatno nižja in bi tem potom veliko zgubili. Bolje je še čakati, da se bo to vprašanje re-

šilo sporazumno z drugimi vprašanji, ki se še morajo rešiti med obema državama: Jugoslavijo in Avstrijo. Ako imajo naši državljani velike svote naložene v tem zavodu, bi se morala že naša finančna oblast v Ljubljani uradnim putem pobrigati, da ne bodo naši z ozirom na slabo avstrijsko valuto preveč oškodovani. Tozadevno bi se morali prizadevati naložniki obrniti na finančno oblast deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

Zakotna trgovina s tobakom. Tobačna uprava bo v kratkem izdala zelo stroge naredbe proti zakotni trgovini s tobakom. Vsak gostilničar in kavarnar bo imel pravico prodajati tobačne izdelke toda samo proti navadnim trafikantskim odstotkom.

Trošarinski davek. Z dnem 20. septembra t. l. stopi v veljavo novi trošarinski davek na sladkor, jedlino olje, sveče, fina vina, spirit, kisovo kislino in drugo. V najkrajšem času bo vpeljan drž. monop. za sol in petrolej. Monopolna pristojbina za vžigalice bo znašala od škatljice okrog 50 vin. Monopolska uprava je povišala monopolske takse na žigice na 500 dinarjev v zlatu od 100 kg in na cigaretni papir na 1600 dinarjev v zlatu od 100 kg. Te takse veljajo od 3. t. m.

Telefonske takse med Jugoslavijo in Avstrijo. Navaden telefonski pogovor med Dunajem in Mariborom stane 88, med Dunajem, Ptujem, Celjem in Zid. Mostom pa 105 avstrijskih kron. Za navaden telefonski pogovor med Mariborom in Dunajem je plačati 48 naših K.

Novejše!

Regent Aleksander je odpotoval 18. t. m. v Sarajevo. Spremljali so ga: ministrski predsednik Vesnić, ministri: Kukovec, Jovanović, Kovačević, Pribičević in admiral Price.

Ministrski svet je razpravljal o koroškem glasovanju in o ukaz zakonu. Ministrski svet je sklenil, da mora minister za konstituanto svoj predlog spremeniti v toliko, da ne bo iz njega odsevala absolutna diktatura.

Parlamentarne stranke zahtevajo od vlade, naj našteje zakone, katere misli izdati potom ukaza. Tozadevno vlada nemore dati točnega odgovora, ampak samo lahko ugotavlja z ozirom na sedanje državne potrebe, da se bodo uvedli z ukazom: Zakon za poklanje draginje, uradniško vprašanje, o oškodnini in posestni pravici sovražnih podanikov.

Finančne konferenčne v Bruslju se bodo udeležili od naše strani: trgovinski minister dr. Ninčič, poljedelski minister dr. Jankovič, načelnik trgovskega ministrstva, načelnik finančnega ministrstva in profesor trgovske visoke šole v Zagrebu. Ta konferenca bo samo informativnega značaja brez sklepov.

Arnavti so spet podvzeli nov napad na naše ozemlje z veliko silo in tehnično dobro pripravjeni. Naše čete so odbile napad in zajele veliko število sovražnikov. Bivši črnogorski general Martinović namerava napasti Skader s 3000 možmi. Vse te arnavtske sovražnosti organizirajo Italijani.

D'Annunzio bo po novi listini izgnal iz Reke zopet 700 Jugoslovancev.

Po odkritju laškega časopisja obstoja v Italiji obširna delavska tajna organizacija, ki hoče z orožjem izvesti komunizem in vzpostaviti sovjetsko vlado.

Poljsko vojno poročilo javlja zopet nove uspehe poljskih čet na desnem bregu Sireta in ob Strypi. Ukrajinska konjenica je zasedla Podhajce. Od Poljakov je zasedeno tudi Sezany in Zloti Lipi in Narajow. Na severu zasledujejo Poljaki bežečega sovražnika od Dnjestra do plinških močvirij. V ostalih frontnih odsekah je bijejo bolj neznatni boji.

Za pristop Poljske k mali ententi bodo uvedene v kratkem diplomatska pogajanja.

Zvezni svet v Svici je sklenil, da se odpravi aktivna vojska.

To so možje!

Zaupniki Kmetске Zveze v Hajdini so nabrali na svojem sestanku, dne 16. septembra za volilni sklad K. Z. 406 K. Vzamite si jih za vzgled! Na vseh sestankih, shodih, gostijah, veselih družbah nabirajte za volilni sklad Kmetске Zveze!

REPERTOIRE Slov. nar. gledališča v MARIBORU

Torek, 21. septembra: Samski dvor. Izven abon.
Sredo, 22. septembra: Na dnu. Izven abon.
Četrtek, 23. septembra: Hlapci. Abon A 1.
Soboto, 25. septembra: Brat Martin. Izven abon.

Pristaši,
zbirajte za volilni sklad!

Društvena naznanila.

Čebelarska podružnica
za Zgornje Dravsko polje priredi dne 3. oktobra t. l. v prostorih gostilne g. Bandur p. d. Špengl v Orehovi vasi veliko veselico z zanimivim vspehom. Na prireditve se vsa sosedna društva opozarjajo.

Mala naznanila.

Razna

Stanovanje se išče z 1 sobo in s hrano za 1. starejšega gospoda pri krščanskih, zakonskih ljudeh. Tudi velja na deželi blizu cerkve. Ponudbe na upravnistvo do 30. septembra 1920. 761

URE
vsake vrste se sprejmejo v popravilo. Zaloga ur zlatnine in srebrnine. Cene zmerno. Postrežba točna.
IAN IGNACIJ, MARIBOR
SRAJSKI TRG v gradu (Burg).

Prodaja soli

VINA

iz Halez, lastnega pridelka in najboljše kakovosti, prodaja v steklenicah

Jos. Starčič,
trgovec
Maribor, Trubarjeva ulica (prej Lutrova ulica). 780

Pohištvo za spalno sobo kompletan, kuhinjska oprava se proda. Naslov v upravnistvu. 768

OBLEKO.

Eriproste in najfinije. Točno in solidno delo. Dobro blago. Ceneje kakor kjerkoli, samo pri:
ALOJZIJ ARBEITER, Maribor, Dravska ulica št. 15, (pri starem mostu). 401

Službe

Zanesljiv starejši mlekár se sprejme. — oskrbnistvo
Reiser, Pekre. 757

Hočete kupiti po nizki ceni??
Potem si oglejte veliko zalogo 701

čevljev dokolenic (gamaš) oblek perila torbic za trg potnih košar in raz. galant. blaga ter vrvi iz prave konoplje pri

Jakobu Lah, Maribor, Glavni trg šte. 2.

Prva Jugoslovanska tovarna za usnje in čevlje d. d.
NA BREGU PRI PTUJU
ima na prodaj 755

prvovrstne gonilne in šivalne jermene
inozemске provenijence v večjih množinah, po zmernih cenah.

ZNANO JE!
da se v veletrgovini manufakturnega blaga

Karel-a Worsche
v Mariboru, Gospodska ulica
dobiva vsakovrstno manufakturno blago v največji izbiri po najnižjih cenah

ŽEPNI KOLEDARČEK
CENA K 7-50 ZA LETO 1921 CENA K 7-50
IZDALA IN ZALOZILA TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

„Metallum“ d. d. za promet železa, kovin in tehniških proizvodov.
Zagreb, Illica šte. 112 i 134
prevzame vlivanje

cerkvenih ZVONOV
iz bronu v vsaki velikosti in obliki, prelivanje potrtih, kakor tudi popravila počenih zvonov brez prelivanja. Jamstvo deset let za glas in trajnost.
Zahtevajte prospekte! 760

Takoi se sprejme **učenec**
iz poštene družine v veletrgovino s papirjem naslov pove iz prijaznosti uprava lista. 759

Bencin, strojno olje, kolomaz, petrolej, cilindrovo olje, vazelin, olje in gonilno olje, tovot mast, mast za usnarje

dehavlja promptno

MINERALNA RAFINERIJA DRAVOGRAD.
Dopise na centralo v Mariboru. 494
Tel. 80. Brzejav: Rafinerija.

Razglas.

Ponovna ustmena licitacija mesa za garnizon Maribor za oktober 1920, se vrši dne 22. septembra ob 10. uri dopoldne pri mariborski pukovski okružni komandi. 758

Slovenci širite naše liste!